

DELE AF FORMUERET – ORDINÆR EKSAMEN 2024

Opgave nr. 1

Fredag den 26. april 2024 om aftenen skulle Aksel Andersen sammen med et par kolleger til fødselsdag hos en fælles kollega, som boede langt ude på landet. Det var svært at komme frem med offentlige transportmidler, og Aksel havde været så heldig, at han havde fået lov til at låne en Toyota, som tilhørte hans nabo, Noah Nielsen. Efter en lang aften, hvor alle flere gange havde skålet med hinanden i masser af fadøl, kunne Aksel mærke, at han efterhånden var meget træt, og at han derfor blev nødt til at køre hjem. En af kollegerne, Martin Madsen, som sad ved siden af Aksel, spurgte, om han måtte køre med.

På hjemturen kørte Aksel med en hastighed, der var væsentligt højere end de tilladte 50 km/t., gennem en landsby. Han mistede herredømmet over bilen, der endte i et butiksvindue, som tilhørte slagter Søren Sørensen. Aksel fik efterfølgende målt en promille på 1,38.

Ved uheldet blev Noahs bil, der var ansvars- og kaskoforsikret i forsikringsselskabet Helsikring, påført en skade, som det kostede 25.500 kr. at udbedre.

Ved påkørslen af butiksvinduet fik Martin, som ikke havde spændt sikkerhedssele, og som havde en promille på 1,19, så alvorlige kvæstelser, at han umiddelbart efter ulykken afgik ved døden. Martin efterlod sig hustruen Hanne samt fællesbarnet Dea, som var født den 20. maj 2022. I anledning af dødsfaldet fik Hanne udbetalt 500.000 kr. fra en livsforsikring, som Martin havde tegnet i forsikringsselskabet Fuldsikring.

Aksel pådrog sig så svære skader, at han fik et varigt mén på 80 %.

Skaden på Sørens butiksvindue, som var dækket af hans bygningsforsikring i forsikringsselskabet Totalsikring, beløb sig til 22.000 kr. På grund af skaden måtte Søren holde butikken lukket i 5 dage, hvilket resulterede i et driftstab, der beløb sig til 40.000 kr. Herudover måtte Søren kassere en del varer, som var blevet ødelagt af glasskår fra den knuste rude. Sørens indkøbspris for varerne var 14.000 kr., mens hans salgspris i forretningen var 21.000 kr.

Hvorledes er den erstatnings- og forsikringsretlige stilling?

Der skal ikke tages stilling til den beløbsmæssige opgørelse af eventuelle personskadeerstatnings- og godtgørelseskrav.

Løsningseksempel til opgave nr. 1

1. Skaden på Noahs Toyota (25.500 kr.)

Noahs kaskoforsikring i forsikringsselskabet Helsikring dækker skaden. Spørgsmålet er herefter, om Helsikring har regres til en evt. ansvarlig skadevolder, jf. EAL § 22, stk. 1 (Lærebogen s. 526).

Aksel er objektivt ansvarlig for skaden på bilen, da han har lånt bilen udelukkende i egen interesse, jf. DL 5-8-1 (Lærebogen s. 174 f.). Aksel, der mister herredømmet over bilen på grund af den høje promille, træthed og en hastighed, der var »væsentligt højere end de tilladte 50 km/t.«, har forvoldt skaden ved grov uagtsomhed. Helsikring har derfor et regreskrav mod Aksel, jf. EAL § 22, stk. 1, jf. § 19, stk. 2, nr. 1 (Lærebogen s. 518 f.).

2. Erstatning mv. til Martins efterladte

Martins enke, Hanne, kan kræve forsørgertabserstatning efter EAL § 13 samt overgangsbeløb, jf. EAL § 14 a (men ikke tillige erstatning for begravelsesudgifter, jf. EAL § 14 a, 3. pkt.) (Lærebogen s. 409 ff. og 414 f.). Martins datter, Dea, kan kræve forsørgertabserstatning efter EAL § 14 (Lærebogen s. 412 f.).

Livsforsikringsselskabet Fuldsikring udbetaler 500.000 kr. til Hanne. Der er tale om en summaforsikring, og Hanne kan kumulere beløbet med et eventuelt erstatningskrav mod en ansvarlig skadevolder (Lærebogen s. 411 f.). Fuldsikring har ikke regres, jf. EAL § 22, stk. 2 (Lærebogen s. 527).

Aksel bærer et objektivt ansvar, jf. FL § 101, stk. 1, og § 104, stk. 1, og Noahs ansvarsforsikringsselskab Helsikring hæfter umiddelbart over for de efterladte, jf. FL § 108, stk. 1 (Lærebogen s. 241, 245 ff. og 254 f.).

Martins manglende brug af sikkerhedssele kan ikke begrunde nedsættelse af erstatningen (Lærebogen s. 483, note 5). Aksel og Martin har imidlertid tilbragt hele aftenen sammen, og de har begge indtaget en del spiritus. På den baggrund bør det overvejes, om erstatningskravet mv. til de efterladte, Hanne og Dea, som identificeres med Martin (passiv identifikation), skal nedsættes, jf. FL § 101, stk. 2, 2. pkt. (Lærebogen s. 246 f., 411 og 489). Martin, der har overværet Aksels spiritusindtagelse og dermed var bekendt med hans spiritusindtagelse, har udvist en så grov uagtsomhed ved at være passager i bilen, at de efterlattes erstatningskrav mv. skal nedsættes, formentlig med $\frac{1}{3}$, jf. FL § 101, stk. 2, 2. pkt. (Lærebogen s. 246 f.).

(Opgaveteksten indeholder ingen oplysninger om regresaftaler, og der er derfor ikke grundlag for at diskutere, om forsikringsselskabet Helsikring i henhold til FL § 108, stk. 2, har regres mod den § 104-ansvarlige).

3. Personskaden på Aksel

Aksel, som har lånt bilen af Noah, og som bruger bilen i egen interesse, er selvstændig bruger af bilen, og dermed er han ikke omfattet af bilens ansvarsforsikring (Lærebogen s. 237). Aksel må derfor selv bære tabet.

4. Skaderne på Søren's slagterbutik

4.1. Skaden på butiksvinduet (22.000 kr.)

Søren's bygningsforsikring i forsikringsselskabet Totalsikring dækker skaden. Spørgsmålet er herefter, om Totalsikring har regres til en evt. ansvarlig skadevolder, jf. EAL § 22, stk. 1 (Lærebogen s. 526).

Som anført ovenfor under pkt. 2 bærer Aksel et objektivi ansvar, jf. FL § 101, stk. 1, og § 104, stk. 1, og Noah's ansvarsforsikringsselskab Helsikring hæfter umiddelbart over for den skadelidte, jf. FL § 108, stk. 1 (Lærebogen s. 241, 248 f. og 254 f.). Totalsikring har regres mod Noah's ansvarsforsikring i forsikringsselskabet Helsikring, jf. EAL § 22, stk. 1, og § 21, nr. 1 (hvorefter EAL § 19 ikke finder anvendelse), samt FL § 101, stk. 1, og § 108, stk. 1 (Lærebogen s. 229 ff. og 525 f.).

(Der er ikke grundlag for at diskutere policeregres i henhold til FL § 108, stk. 2, jf. ovenfor under pkt. 2).

4.2. Driftstab (40.000 kr.) og skaden på varerne

Som nævnt ovenfor under pkt. 2 og 4.1 bærer Aksel et objektivi ansvar, jf. FL § 101, stk. 1, og § 104, stk. 1, og Helsikring hæfter umiddelbart over for den skadelidte, jf. FL § 108, stk. 1.

Søren har krav på erstatning for sit driftstab (Lærebog i erstatningsret s. 374 f.). Skaden på varerne må betragtes som en totalskade, og Søren har derfor tillige krav på værditabserstatning. Udgangspunktet for erstatningsberegningen er genanskaffelsesprisen, jf. princippet i FAL § 37, stk. 1 (Lærebogen s. 370 f.). Da Søren skal stilles i økonomisk samme situation som før skadens indtræden, og da han ikke må opnå nogen berigelse, er han berettiget til 14.000 kr. svarende til indkøbsprisen for de totalskadede varer (Lærebogen s. 367 og 370 f. med note 4).

(Der er ikke grundlag for at diskutere policeregres i henhold til FL § 108, stk. 2, jf. ovenfor under pkt. 2).

»Lærebogen« er: *Bo von Eyben og Helle Isager: Lærebog i erstatningsret*, 10. udgave (2024).

Opgave nr. 2

Onsdag den 7. februar 2024 mødtes Svend Suhr, som ejede en lampegrossistvirksomhed i Viby, med Kaj Kold, som ejede en lampeforretning i Aarhus C. Suhr og Kold indgik samme dag en aftale om Kolds køb af 100 bordlamper af model »Light it up«. Prisen aftaltes til 2.400 kr. pr. stk., som var Suhrs sædvanlige udsalgspris. Det havde i de foregående måneder været meget svært at dække den store efterspørgsel på de pågældende lamper, og Suhr ville være sikker på at kunne nå at skaffe lamperne fra den svenske producent. Det aftaltes derfor, at Kold først skulle afhente lamperne på Suhrs lager torsdag den 2. maj. Købesummen skulle betales kontant ved afhentning. Producenten af »Light it up«-lamper øgede i løbet af februar måned sin produktion, og Suhr fik derfor leveret 100 lamper allerede den 7. marts. Samme dag skrev Suhr følgende mail til Kold:

»Dine lamper er kommet. Du bedes venligst hente dem inden den 5. april, da jeg ikke har så meget plads på lageret. Du må gerne vente med at betale til den 2. maj. Jeg har sat lamperne klar til dig med dit navn på, så vi ikke risikerer, at de bliver solgt til anden side«.

Kold læste mailen, men foretog sig ingenting i den anledning.

Natten mellem den 24. og 25. april brød ukendte tyve ind på Suhrs forsvarligt aflåste lager og stjal bl.a. de 100 »Light it up«-lamper, som var mærket med Kolds navn.

Torsdag den 2. maj om morgenen ankom Kold til Suhrs lager for at hente 100 »Light it up«-lamper. Suhr orienterede Kold om tyveriet, hvilket gjorde Kold så rasende, at han drejede om på hælen og kørte hjemad uden at sige et ord.

Mandag den 6. maj om morgenen skrev Kold følgende mail til Suhrs personlige arbejdsmailadresse:

»Jeg er stadig sur over, at du ikke har leveret rettidigt. Jeg forlanger, at du leverer de lamper, vi indgik aftale om, og jeg kræver erstatning«.

Suhr nåede ikke at tjekke sin indbakke, hvor Kolds mail lå, inden Suhr den pågældende morgen kørte ud for at mødes med en gammel forretningsforbindelse.

Op ad formiddagen mandag den 6. maj erfarede Kold, at det var muligt at skaffe »Light it up«-lamper andre steder end hos Suhr, fordi interessen for de pågældende lamper var faldet voldsomt hen over februar, marts og april. Mandag den 6. maj kl. 14 skrev Kold derfor igen en mail til Suhr:

»Jeg var nok lidt forhastet og beder dig venligst om at se bort fra den mail, jeg sendte tidligere i dag. Jeg hæver købet af lamperne og forlanger, at du erstatter det tab, jeg har lidt«.

Da Suhr kom tilbage til sit kontor omkring kl. 15 samme dag, læste han sine mails i den rækkefølge, hvori de var modtaget i løbet af dagen, herunder Kolds to mails. Herefter ringede Suhr til Kold.

Under telefonsamtalen fastholdt Kold de synspunkter, som fremgik af hans sidste mail af 6. maj kl. 14. Principalt afviste Suhr, at Kold havde nogen som helst beføjelser i anledning af, at lamperne ikke kunne afhentes den 2. maj, og Suhr forlangte den samlede købesum på 240.000 kr. betalt i overensstemmelse med aftalen. Suhr henviste som begrundelse til sin mail af 7. marts, idet han hævdede, at Kold ikke havde opfyldt sin forpligtelse til at hente lamperne inden den 5. april. Desuden hævdede Suhr, at det jo var Kolds »egne lamper«, og at det derfor ikke var Suhrs problem, »hvor de var blevet af«. Subsidiært afviste Suhr, at Kold kunne hæve købet, idet Kold efter Suhrs opfattelse ikke kunne »rende rundt og skifte mening« og derfor kun havde krav på at få leveret 100 andre »Light it up«-lamper, som Suhr i mellemtiden havde fået på lager, til den oprindelig aftalte pris på 2.400 kr. pr. stk.

Kold forlangte at få »så meget som muligt« i erstatning af Suhr, mens Suhr afviste ethvert erstatningskrav og i hvert fald ville betale mindst muligt.

Det kan lægges til grund, at lamperne primo maj kunne købes hos andre grossister end Suhr til 1.800 kr. pr. stk., og at Kold ved indgåelse af aftalen med Suhr havde kalkuleret med, at han kunne sælge lamperne i sin butik for 3.200 kr. pr. stk., hvilket ubestridt var den almindelige butikspris i begyndelsen af februar måned. Som følge af det generelle prisfald indså Kold, at hans udsalgspris i butikken primo maj – i overensstemmelse med prisen i andre butikker – kun skulle være 2.200 kr. pr. stk. Endelig kan det lægges til grund, at Kold havde haft omkostninger på 638 kr. til transport tur/retur i forbindelse med besøget hos Suhr den 2. maj.

Hvorledes er retsstillingen mellem Suhr og Kold?

Løsningseksempel til opgave nr. 2

Der foreligger et handelskøb, jf. KBL § 4, da både S og K er »handlende« og handler »i eller for deres bedrift« (Lærebogen s. 36 f.). Der foreligger desuden et genuskøb og et afhentningskøb, jf. § 9 (Lærebogen s. 31 ff. og 42 f.).

1. Har K misligholdelsesbeføjelser over for S?

Lamperne bliver stjålet natten mellem den 24. og 25. april. Om K erhverver misligholdelsesbeføjelser over for S i den anledning, afhænger af, hvem af parterne der bærer risikoen for tyveriet.

Det er aftalt den 7. februar, at K skal afhente lamperne den 2. maj. S kan ikke ensidigt fremskynde leveringstidspunktet, som han forsøger ved sin mail af 7. marts, sml. § 12 om adgangen til at afgive leverings- og betalingspåkrav (Lærebogen s. 41 f.). K har ikke ved sin passivitet over for S's mail af 7. marts accepteret en ændring af aftalen om leveringstidspunktet. Det gør ingen forskel i sammenhængen, at S fastholder betalingstidspunktet og dermed er indstillet på at give K kredit.

Som udgangspunkt går risikoen over på K ved levering, dvs. når K får lamperne i besiddelse på S's lager, jf. § 17, stk. 1, jf. § 9 om afhentningskøb (Lærebogen s. 65, jf. s. 42 f.). Spørgsmålet er, om der er grundlag for, at risikoen kan gå over på K, før levering er sket.

K er ikke i fordringshavermora, da tyveriet finder sted natten mellem den 24. og 25. april. Det aftalte leveringstidspunkt er den 2. maj, og § 37 finder dermed ikke anvendelse (Lærebogen s. 70 f.).

Heller ikke § 17, stk. 2, finder anvendelse. Der er ganske vist tale om et afhentningskøb, jf. § 9, og S tilkendegiver ved sin mail af 7. marts, at han har varerne klar til afhentning, men § 17, stk. 2, finder kun anvendelse i specieskøb, og her er der tale om et genuskøb. S's ensidige udskillelse af bestemte varer til K og S's underretning til K ved mailen af 7. marts udgør ikke en koncentration. Desuden er betingelsen i § 17, stk. 2, om, at »tiden [er] inde, da [lamperne] ifølge aftalen kan hentes«, ikke opfyldt, jf. ovenfor om § 12 og S's påkrav (Lærebogen s. 33 ff. og 68 ff.).

Da hverken § 37 eller § 17, stk. 2, fører til, at risikoen er gået over på K, før levering har fundet sted, bærer S risikoen for tyveriet, jf. § 17, stk. 1, jf. § 9. K kan derfor principielt udøve misligholdelsesbeføjelser, da S ikke leverer som aftalt den 2. maj.

På det tidspunkt, hvor K sender mails mandag den 6. maj, og parterne taler sammen i telefonen samme dag, er S i forsinkelse. I medfør af § 21, stk. 1, har K som udgangspunkt valgfrihed mellem at fastholde og at hæve købet, jf. nærmere nedenfor.

2. Kan K hæve købet?

Der foreligger en forsinkelse på det tidspunkt, hvor K hæver ved mail den 6. maj kl. 14. Forsinkelsen er væsentlig og dermed hævebegrundende i handelskøb, jf. § 21, stk. 3 (Lærebogen s. 86 ff.).

Da levering endnu ikke er sket, er K's reklamationspligt reguleret af § 26, som kun pålægger K at reklamere »inden rimelig tid«, hvis han vil fastholde (Lærebogen s. 111 ff.). K er berettiget til at hæve, da han ikke har udvist retsfortabende passivitet.

(Den omstændighed, at K slet ikke reagerer den 2. maj, kan ikke udlægges sådan, at K giver afkald på at udøve misligholdelsesbeføjelser).

K's første mail af 6. maj, hvori han (berettiget) kræver naturalopfyldelse, indeholder både et påbud og et løfte til S (Lærebogen s. 153 om køberens reklamation i anledning af mangler). Om K kan omgøre sin beslutning om at ville fastholde, afhænger af, om K har tilbagekaldt løftet rettidigt, jf. princippet i AFTL § 7. K's anden mail af 6. maj, hvori han beder S om at »se bort fra« den første mail, er kommet frem, inden den første mail er kommet til S's kundskab (Aftaler og mellemænd s. 39 ff.). K har dermed tilbagekaldt sin første mail (»fastholdelsesmailen«) rettidigt, og han kan hæve købet, eftersom betingelserne for at hæve er opfyldt, jf. ovenfor.

3. K's krav på erstatning

S er genussælger, og der foreligger hverken umulighed (lamperne kan købes hos andre grossister) eller upåregnelighed (force majeure), sml. § 24 (Lærebogen s. 95 ff.).

Eftersom K hæver købet som følge af S's forsinkelse, jf. ovenfor under pkt. 2, kan K kræve erstatning efter reglerne om den positive opfyldelsesinteresse. K kan principielt kræve prisdifferenceerstatning efter formodningsreglen i § 25. Da K på ophævelsestidspunktet kan købe lamperne til 1.800 kr. pr. stk. hos andre grossister, og den aftalte købesum med Suhr var 2.400 kr. pr. stk., er K's prisdifferencekrav 0 kr. (Lærebogen s. 108 f.). K har heller ikke lidt et avancetab, dels fordi han ikke er gået glip af en konkret handel (han havde bare »kalkuleret med, at han kunne sælge lamperne i sin butik«), dels fordi K's mulige videresalgpris på ophævelsestidspunktet (2.200 kr. pr. stk.) er lavere end hans indkøbspris hos S (2.400 kr. pr. stk.) (Lærebogen s. 109). (Selv hvis S havde leveret som aftalt, havde K ikke fået en avance).

K kan, når han hæver, i stedet for den positive opfyldelsesinteresse vælge at kræve erstatning for sine forgæves afholdte omkostninger, dvs. K's transportudgifter på 638 kr. (Lærebogen s. 106 og 109). S har forsømt sin pligt til at underrette K om tyveriet og er derfor ansvarlig efter culpaeglen for de omkostninger, som K kunne have undgået at afholde, dvs. at S er erstatningsansvarlig for »underretningsinteressen« (Lærebogen s. 102 f.).

»Lærebogen« er: *Lars Hedegaard Kristensen m.fl.*: Dansk og international køberet, 6. udgave (2022).

»Aftaler og mellemænd« er: *Lennart Lynge Andersen og Palle Bo Madsen*: Aftaler og mellemænd, 8. udgave (2022).